

Katarzyna Parzych-Blakiewicz, *Teologia objawień maryjnych w Gietrzwałdzie*, Olsztyn 2019, ss. 137, ISBN: 978-83-64129-52-0

W 2017 r. minęła 140. rocznica objawień maryjnych w Gietrzwałdzie. Wieś Gietrzwałd leży w południowej Warmii, niedaleko Olsztyna, który jest stolicą województwa warmińsko-mazurskiego. W Gietrzwałdzie znajduje się maryjne sanktuarium, zaliczane do grupy ponadregionalnych. U początków popularności tego ośrodka leżą objawienia z roku 1877. Wówczas to diecezją warmińską kierował bp Filip Krementz (1819–1899), późniejszy arcybiskup Kolonii i kardynał. Zawdzięczamy mu staranne badania objawień¹. W uroczystościach stulecia objawień 11 września 1977 r. wziął udział kard. Karol Wojtyła – arcybiskup krakowski, który 16 października 1978 r. został wybrany papieżem.

Jubileusz 140-lecia objawień przyczynił się do wzrostu zainteresowania Gietrzwałdem, także wśród teologów. Dlatego m.in. powstała publikacja Katarzyny Parzych-Blakiewicz, zatytułowana *Teologia objawień maryjnych w Gietrzwałdzie*². Publikacja składa się z trzech części: historycznego przypomnienia, teologicznej refleksji oraz wskazań dla współczesnej pastoralnej praktyki.

Książka K. Parzych-Blakiewicz pełni rolę wprowadzenia w zagadnienia objawień maryjnych w Gietrzwałdzie, ale stanowi też próbę nowej interpretacji tych wydarzeń. Zawiera bibliografię przedmiotu. Inspiruje do podjęcia nowych badań mariologicznych, choćby dlatego, że w ostatnim półwieczu powstało wiele studiów nad objawieniami maryjnymi w innych ośrodkach, zwłaszcza w Fatimie, Medjugorje. Stąd też istnieje duża literatura poszerzająca perspektywy badawcze.

W pierwszej części książki znajdujemy syntetyczne omówienie dziejowego tła, w które wpisały się objawienia maryjne. Rzecz dotyczy katolickiej Warmii, którą w roku 1772 utraciło królestwo polskie, a zagarnęło państwo pruskie. Pod rządami kanclerza Bismarcka katolicy w państwie pruskim oraz Polacy na Warmii przeżywali ucisk z powodu swojego wyznania i narodowości. Kanclerz

¹ Zob. *Objawienia maryjne w Gietrzwałdzie. Polski przekład urzędowych raportów kościelnych prezentujących rozeznawanie wiarygodności objawień z 1877*, zebr. i opr. M. Wangin, Lidzbark Warmiński 2019.

² Istnieje włoska wersja tej książki: *Apparizioni della Beata Vergine Maria a Gietrzwałd in Polonia*, tłum. na jęz. włoski M.A. Kopiec OFM, Terni 2019.

sprzyjał protestantom. Podjął otwartą walkę z Kościołem katolickim i żywiołem polskim. Był to tzw. Kulturkampf.

Objawienia w Gietrzwałdzie spowodowały przebudzenie religijne katolików, a także obudzenie świadomości narodowej wśród katolików warmińskich polskiego pochodzenia.

Druga część książki to spojrzenie w perspektywie dziejowo-zbawczej, chrystologicznej, eklezjalnej oraz antropologicznej na maryjne sanktuarium w Gietrzwałdzie. Jest to próba budowania chrześcijańskiej koncepcji sanktuarium. Teologicznie rzecz ujmując sanktuarium Boga jest przede wszystkim sam Jezus Chrystus. Sanktuarium Boga jest też Boża Rodzicielka Maryja, także jako *pneumatofora*. Sanktuarium jest również człowiek przeniknięty Bożą łaską (i jego sumienie).

Dwie aprobowane przez komisje kościelne wizjonerki Justyna Szafrzyńska i Barbara Samulowska³ widziały Maryję jako tronującą Matkę Mesjasza (Iz 7, 14), jako Niepokalanie Poczętą, jako Modlącą się. Wchodziły z Maryją w dialog, wysłuchiwały Jej odpowiedzi, wskazań i upomnień, dotyczących życia religijnego i etycznego ich środowiska. Autorka sugeruje, że wizjonerki znalazły się w „szkole Maryi Niepokalanej”. Maryja stała się znakiem Bożego miłosierdzia i Bożej obecności (Szekina) w dziejach konkretnych ludzi i społeczności.

Autorka książki odnajduje chrystologiczny i historiozbawczy charakter zjawień Maryi w Gietrzwałdzie. Nawiązuje do chrześcijańskiej teologii sanktuarium oraz do teologii ikony, aby odczytać mariofanie gietrzwałdzkie. Tym samym dowodzi wiarygodności orędzia z Gietrzwałdu w nowy sposób. K. Parzych-Blakiewicz nie akcentuje przesadnie narodowego wątku objawień jako swoistej teologii wyzwolenia ludu warmińskiego. Respektuje jednak interpretację objawień według kard. Karola Wojtyły, który dostrzegł w nich religijne potwierdzenie praw narodów i regionów do własnego wyznania, kultury, języka, tradycji, podmiotowości oraz wolności (kard. Karol Wojtyła, Kazanie z 11 września 1977 w Gietrzwałdzie).

Trzecia część *Teologii objawień...* jest poszukiwaniem *aggiornamento* polskiej drogi maryjnej z uwzględnieniem specyfiki sanktuarium w Gietrzwałdzie. K. Parzych-Blakiewicz używa określenia „szkoła Maryi Niepokalanej”. Wskazuje na jej charakterystyczne cechy: wezwanie do pokuty i nawrócenia, modlitwa różańcowa, a także kompleks spraw, które zbiorczo określa słowo: trzeźwość, a więc wyzwolenie od uzależnień.

³ Barbara Samulowska, ur. w Worytach w 1865, zm. w 1950 w Gwatemali; tam też znajduje się jej grób; wizjonerka, pielęgniarka, szarytka. Od roku 2005 trwa jej proces beatyfikacyjny. Zob. J. Jezierski, *Barbara Samulowska w drodze do beatyfikacji. Wprowadzenie w problematykę*, w: *Ad fontes. Studia ofiarowane ks. prof. Alojzemu Szorcowi w 70-lecie urodzin*, red. Zoja Jaroszewicz-Pierśławcew, Irena Makarczyk, Olsztyn 2006, s. 138–144.

Sanktuaria są oazami żywego Kościoła. Ściągają nieustannie wielu pielgrzymów. Są miejscami przełomów religijnych. Do nich należy również Gietrzwałd. Wielu współczesnych teologów wiąże przyszłość Kościoła bardziej z sanktuariami, aniżeli parafiami, np. kard. Walter Kasper, ze względu na piękno sprawowanej liturgii oraz poziom przepowiadania.

Autorka omawianej publikacji widzi ośrodek kultu religijnego w Gietrzwałdzie jako chrześcijańskie sanktuarium. Natomiast orędzie maryjne z 1877 r. jako znak troski Boga o lud Warmii. Orędzie Maryi postrzega jako przekaz Ewangelii napomnień i pocieszeń. Maryję widzi przede wszystkim jako Niepokalanie Poczętą, Świętą i Matkę Odkupiciela. *Teologia objawień maryjnych w Gietrzwałdzie* wnosi nowe wątki w refleksję nad fenomenem objawień maryjnych, a także nad życiem sanktuarium gietrzwałdzkiego.

BP JACEK JEZIERSKI

Kard. Robert Sarah, Nicolas Diat, *Wieczór się zbliża i dzień już się chyli*, Wydawnictwo Sióstr Loretanek, Warszawa 2019, ss. 464, ISBN 978-83-7257-976-8

Wieczór się zbliża i dzień już się chyli to trzecia część tryptyku – dwa wcześniejsze tomy powstały na podstawie wywiadu, którego kard. Robert Sarah (prefekt Kongregacji ds. Kultu Bożego) udzielił Nicolasowi Diatowi. W 2015 r. ukazał się tom zatytułowany *Bóg albo nic. Rozmowa o wierze*, a w 2017 r. – *Moc milczenia – Przeciw dyktaturze hałasu*.

Tytuł omawianej książki nawiązuje do fragmentu Ewangelii św. Łukasza (24,29), kiedy dwaj uczniowie Jezusa, po Jego śmierci opuściwszy Jerozolimę, udali się do Emaus. Książka ma narrację popularnonaukową, jednak autor przeprowadził krytyczną i dogłębną analizę teologiczną duchowej i egzystencjalnej kondycji człowieka wieku XXI. Dociekania swe autor kreśli na tle życia chrześcijan, w tym biskupów, kapłanów, osób konsekrowanych.

Praca składa się z czterech rozdziałów. W pierwszym rozdziale pt. „Duchowa i religijna zapaść” autor analizuje sytuację człowieka przenikniętego ideami właściwymi dla postmodernizmu, wiążącego się z egzystencją przepelnioną apatią, obojętnością, nihilizmem, ciemnością. Taki stan rzeczy kard. Sarah określa terminem „kryzysu”. Szczególną uwagę poświęca kryzysowi wiary, kapłaństwa, Kościoła oraz tożsamości.

Drugi rozdział nosi tytuł „Człowiek poniżony”. Autor skupia się w nim na różnych zjawiskach charakteryzujących współczesne społeczeństwo, a których

wspólnym mianownikiem jest nienawiść do człowieka. Wskazuje na źle pojętą wolność, rozumianą współcześnie jako niezależność, arbitralność, nieograniczoną autonomię, brak akceptacji siebie jako stworzenia, a w konsekwencji dążenie do tworzenia siebie na nowo według własnych wzorców i negacji siebie jako owocu Boskiego aktu twórczego, inspirowanego absolutną miłością. W efekcie człowiek traci zdolność postrzegania siebie jako istoty z natury relacyjnej, dziedziczącej, otrzymującej.

Trzeci rozdział, zatytułowany „Upadek prawdy, rozkład moralny i naganne działania polityczne”, obejmuje dziesięć zagadnień, które stanowią swego rodzaju diagnozę współczesności. Na wstępie kardynał stawia tezę, że człowiek Zachodu gardzi przeszłością, a wszelki rodzaj nowości staje się dla niego bożkiem. Ustosunkowuje się także do różnych aspektów totalitaryzmu. Różnorodne jego formy, które zdominowały wiek XX, niszczą człowieka, a człowieczeństwo jest wystawiane każdego dnia na próbę moralną. Ponadto totalitaryzmy zdruzgotały także wiarę i wartości kulturowe, deprecjują wolność i godność człowieka, jego świat wartości, żywiąc ambicję, by go zmienić lub stworzyć na nowo. Totalitaryzm dwudziestowieczny przejawia się przede wszystkim w nienawiści, szyderstwie i cynizmie. Ideologia ateistyczna XX w. zamierzała oderwać człowieka od Boga. Z kolei nowe ideologie chcą poddać kontroli jego naturę. Zapytany o przyczyny i objawy kryzysu, jaki dotyka Europę, kard. Sarah wskazuje na utratę tożsamości, spowodowaną odcięciem się od swoich chrześcijańskich korzeni. Natomiast pytany o związek pomiędzy światem wartości a ludzką wolnością, kardynał wskazuje na fakt istnienia wartości fundamentalnych i uniwersalnych jako warunku autentycznej wolności. Kard. Sarah wskazuje na błędy popełnione przez cywilizację zachodnią w ostatnich stuleciach. Zwraca uwagę na przesadne zaufanie własnemu rozumowi i ślepy pogoń za dobrami materialnymi, co doprowadziło, szczególnie przez wyznawane ideały oświeceniowe, do wyeliminowania Boga, a w konsekwencji zrodził się nurt areligijnego humanizmu. Kolejnym błędem Zachodu jest zafałszowanie koncepcji wolności w dyktaturze rozpasanej wolności – ludzie myślą wolność z libertynizmem. Innym elementem wskazanym przez kardynała jest brak równowagi między jednostką a społecznością. Zagrożeniem jest też wszechobecna dominacja mediów, która uwodzi, wywiera presję, zniewala, uzależnia i prowadzi do zagubienia. Błędem współczesnej cywilizacji zachodniej jest nieograniczona i niekontrolowana konsumpcja. Kardynał prefekt ostrzega też przed skutkami pogardy zachodniej części Europy chrześcijaństwa wschodniego. Zwraca też uwagę na „dyktaturę hałasu”. W opinii hierarchy kościelnego w dzisiejszym świecie ujawnia się przesadny kult dobrobytu, który osłabia wolę i odwagę. Utopią jest konsumizm, świat bez granic, a także transparentność, egalitaryzm, rewolucja cyfrowa i ekologizm. Kardynał Sarah podejmuje temat ponowoczesnej demokracji wobec

kapitalizmu. Zauważa, że pod sztandarem humanizmu i braterstwa wyszydzana jest godność człowieka. W porównaniu z poprzednimi epokami dzisiaj panuje zinstytucjonalizowana kultura hedonistyczna, która zagraża życiu człowieka.

Czwarty rozdział nosi tytuł „Bóg otwiera swą rękę”. Kardynał wskazuje tu na roztropność jako podstawową cnotę, którą Kościół powinien wdrażać w swoje życie. Nie wystarczą szlachetne idee i pragnienia. Duch nowoczesności charakteryzuje się tym, że pod pretekstem bycia „uduchowionym” człowiek ulega pokusie chrześcijaństwa tak „czystego”, że staje się ono preintelektualizowane. Roztropność jako cnota polega na przechodzeniu do czynu, inaczej najlepsze intencje pozostaną pobożnymi życzeniami. Kardynał wskazuje na cnotę umiarkowania, jako pomagającą w dążeniu do doskonałości, przy jednoczesnym korzystaniu z przyjemności. Mówi o męstwie jako cnotcie, która pozwala stawiać czoło cielesnym i duchowym niebezpieczeństwom. Chrześcijańskie męstwo to moc prawdy, wiary, miłości Boga. Sprawiedliwość – kolejna cnota rozważana przez kardynała – pozwala dać każdemu to, co mu się należy. Polega ona przede wszystkim na uznaniu, że ludzie są dziedzicami historii. Nowe zagrożenie, dostrzeżone przez prefekta, pochodzi ze źle rozumianej ekonomii. We współczesnej cywilizacji człowiek żyje pod władzą ideologii, utrzymującej, że ekonomia pozostawiona samej sobie może zastąpić cnotę sprawiedliwości w regulowaniu relacji międzyludzkich. Ten postulat wysuwają liberalizm gospodarczy i marksizm. Niektóre współczesne prądy kultury odebrały koncepcję sprawiedliwości od jej transcendentnych korzeni, oddzielając ją od miłości i solidarności. Konieczne zatem jest dokonanie głębokiej syntezy wśród starań o zrozumienie sprawiedliwości w jej ścisłym związku z miłością.

W ostatniej części książki kard. Sarah omawia praktyczne cnoty chrześcijańskie, niezbędne do tego, aby móc wypełnić powołanie jako ucznia Chrystusowego, zmierzającego do uczestnictwa w odwiecznym życiu Trójcy Przenajświętszej. Zaczynając swoje rozważania od cnoty nadziei, podkreśla, że nie jest ona bezmyślnym optymizmem. Wiara poszerza ludzkie spojrzenie, wprowadza w tajemnicę, rozwija umysł. Pomaga dojść do sedna spraw w ich tajemniczej rzeczywistości, w ich najgłębszej istocie. Miłość jest doskonałą formą wszystkich pozostałych cnót chrześcijańskich. Pochodzi od Boga i wprowadza człowieka w kontakt z Bogiem. Kardynał wskazuje także na religijność rozumianą jako cnotę. Ta sprawność moralna człowieka prowadzi do Boga przez modlitwę skierowaną do Niego oraz adorację. Brak tej cnoty uniemożliwia autentyczne przeżywanie trzech cnót teologicznych. Ona kreuje właściwą relację z Bogiem. Ważne jest, by nie gardzić poczuciem *sacrum*, radosną i prostą bojaźnią wobec Boga, ale rozwijać cnotę religijności w adoracji i kulcie, które są przepojone czcią względem Boga.

***Święty Jakub Apostoł (Większy) w wierze, pobożności, teologii i sztuce – dawniej i dziś (perspektywa uniwersalna i regionalna)*, red. Katarzyna Parzych-Blakiewicz i Ewelina Marta Mączka, Studio Poligrafii Komputerowej SQL, Olsztyn 2019, ss. 261, ISBN: 978-83-62872-45-9**

Zainteresowanie postaciami świętych, ich historią, rolą w świecie i misją w Kościele zawsze było żywe u wierzących, w szczególności chrześcijan. Z jednej strony święci stawali się wzorem przykładowego życia, które budziło fascynację i podziw, z drugiej wyznaczali drogę świętości, która z natury wpisana jest w tożsamość każdego ochrzczonego. Przykład świętych stawał się impulsem i zachętą do życia w harmonii z nauczaniem Chrystusa, którego życie jest doskonałym wyrazem świętości Boga, objawionym w historii ludzkości. W Chrystusie człowiek odkrywa i poznaje, że Bóg jest nie tylko święty, ale jest Świętością samą w sobie. Wpisane w naturę każdego człowieka otwarcie się na świętość wskazuje na ostateczne przeznaczenie: uczestnictwo w Świętości Boga i radość udziału w relacji miłości Trzech Boskich Osób (por. *Dei Verbum* 1). Świętość nie jest stanem odległym, abstrakcyjnym bądź zarezerwowanym tylko dla wybranych. Jest ona widoczna w historii tych, którzy zostali wyniesieni na ołtarze, jak i w niezliczonej rzeszy zbawionych, których świat nie zna z imienia, a oni sami przeszli przez życie, czyniąc dobrze (por. Dz 10,38).

Świętość w naszych czasach ukazuje też inny aspekt istnienia całego stworzenia. W kulturze narodów wysoko rozwiniętych materialnie nie brakuje dziś dominującej tendencji do koncentrowania się na wymiarze czysto naturalnym, empirycznym, wymiernym i pragmatycznym. Ryzyko takiego sposobu myślenia sprawia, że sam człowiek pozbywa się „lepszego kąska” (por. Łk 10,42), tzn. wyjścia poza swoją immanentną naturę w dążeniu do pełnej realizacji w wymiarze ponadnaturalnym. Świętość jest sposobem wyrażenia tajemnicy i powołania człowieka stworzonego na obraz i podobieństwo Boga. Współczesna kultura rozwinięta na poziomie komunikacji masowej bombarduje człowieka propozycjami, które okazują się fałszywymi w prowadzeniu do doskonałości osobowej i szczęścia. Postaci świętych i ich historie przypominają człowiekowi naszych czasów, że komunია z Bogiem, źródłem Świętości, jest jedyną formą osiągnięcia celu, do którego człowiek został stworzony i powołany. W tym kontekście dzieło zbiorowe jest inspiracją do pogłębionej refleksji nad rzeczywistością *sacrum*.

W recenzowanej książce postacią, którą zajęli się autorzy tekstów, jest Święty Jakub Apostoł – jeden z Dwunastu. Po Zmartwychwstaniu Pańskim stanął on na czele pierwszej wspólnoty chrześcijan w Jerozolimie i jako pierwszy spośród Dwunastu zginął za wiarę śmiercią męczeńską. Jego szczątki znajdują się prawdopodobnie w Santiago de Compostela, przeniesione tam w VII w. z Jerozolimy.

Struktura książki jest przemyślana, kompozycyjnie klarowna, tak, by ogląd postaci był – na ile to możliwe – wszechstronny. Katarzyna Parzych-Blakiewicz i Ewelina Marta Mączka oparły strukturę książki na siedemnastu rozdziałach, zebranych w czterech częściach: 1) Patrocinia jakubowe (aspekt historyczny patronatu św. Jakuba Apostoła Większego), 2) Święty Jakub w sztuce, muzyce i kulcie (opracowania muzykologiczne, z zakresu historii sztuki oraz kultu Świętego w religijności haitańskiej), 3) Pielgrzymowanie „jakubowe” (opracowania teologiczne i świadectwa dotyczące pielgrzymowania do Santiago de Compostela), 4) Teologia „jakubowa” (teologiczne konteksty badań jakubowych).

W części pierwszej są trzy artykuły: *Patrocinia Świętego Jakuba Większego Apostoła w diecezji warmińskiej* (ks. Andrzej Kopiczko), *Święty Jakub Większy jako patron wybranych kościołów w diecezji pelplińskiej – ustalenia, perspektywa i pytania badawcze* (Agnieszka Laddach), *Założenia kościelno-cmentarne kościoła parafialnego pw. św. Jakuba Starszego w Kwiecewie* (Stanisław Kuprjanik). Opracowania dotyczą patrocinów jakubowych, znajdujących się w archidiecezji warmińskiej i diecezji pelplińskiej.

W części drugiej jest pięć tekstów: *Ikonoografia Świętego Jakuba Starszego Apostoła w sztuce sakralnej na Warmii* (s. Janina Bosko RM), *Święty Jakub Apostoł w pieśniach i muzyce – dawniej i współcześnie* (Zenona Rondonańska), *Postać Świętego Jakuba Większego w wybranych polskojęzycznych pieśniach religijnych* (ks. Sławomir Ropiak), *Wielkie formy muzyczne dedykowane św. Jakubowi Większemu* (ks. Piotr Towarek), *Święty Jakub Starszy w haitańskim kulcie vodou* (Ewelina Marta Mączka). Autorzy prezentują trzy obszary źródłowe do badań jakubowych: muzykologię (odnotowano istnienie pieśni religijnych oraz większych form muzycznych o tematyce jakubowej), występowanie postaci Świętego w elementach artystycznych, stanowiących wyposażenie świątyń warmińskich oraz nawiązanie do św. Jakuba w kulcie vodou na Haiti. Opracowania zamieszczone w tej części pokazują, że treści jakubowe są obecne w różnych formach wypowiedzi artystycznej oraz kulcie. Z informacji szczegółowych czytelnik zyskuje orientację ogólną o uniwersalnym zasięgu kultu Świętego. Istotny jest tu wątek wskazujący na ożywienie na początku XXI w. aktywności kompozytorskiej o tematyce jakubowej.

W części trzeciej są cztery teksty: *Święty Jakub Apostoł (Większy) jako patron pielgrzymowania* (ks. Grzegorz Bachanek), „Przejdź Siebie”. *Pielgrzymowanie do św. Jakuba w projektach społecznych Fundacji Idź Dalej* (Agnieszka i Michał Ptakowie), *Specyfika i charakter pielgrzymowania jakubowego* (ks. Grzegorz Puchalski), *Camino jako droga do świętości – refleksje teologiczne na temat pielgrzymek* (Helena Kuczyńska). Dwa pierwsze teksty mają wartość świadectwa, stanowiąc źródło do dalszych badań hagiologicznych. Autorzy

opisują działalność fundacji promującej i organizującej *Camino* oraz wyjaśniają specyfikę duchowości chrześcijańskiej. Pielgrzymowanie jakubowe to jedna z najbardziej znanych aktywności religijnych w świecie. Wymaga jednak wsparcia duszpasterskiego, aby przemierzanie szlaków prowadzących do grobu Apostoła w Santiago de Compostella w Hiszpanii mogło przynosić duchowe korzyści.

W części czwartej jest pięć tekstów: *Pielgrzymka jako Sacramentum Peregrinationis? Odkrywając eklezjologiczne podstawy Camino de Santiago* (ks. Piotr Roszak), *Imię „Jakub” w kontekście literackim i teologicznym Nowego Testamentu* (ks. Marek Karczewski), *Codex Calixtinus w badaniach nad kultem św. Jakuba* (Agnieszka Ptak), *„Tajemnica Composteli” Alberto S. Santosa zachętą do reinterpretacji historii i rehabilitacji Pryscyliana Gaiusa Danigicusa* (Marta Kowalczyk), *Pielgrzymia tożsamość chrześcijanina w hagiologicznym wizerunku św. Jakuba Apostoła Większego* (Katarzyna Parzych-Blakiewicz). Są to opracowania teologiczne, autorzy omawiają teksty źródłowe oraz dwie kwestie jakubowe: pielgrzymowanie i wizerunek hagiologiczny Świętego. Czytelnik otrzymuje wsparcie w przyswojeniu treści jakubowych, znajdujących się w różnego rodzaju źródłach.

Wszystkie teksty są opatrzone streszczeniem i słowami kluczowymi w polskiej i angielskiej wersji językowej oraz wykazem literatury przedmiotu. Są to opracowania spełniające wymogi formalne pracy naukowej, a także teksty źródłowe, przygotowane właściwie do wykorzystania w pracach badawczych na dalszych etapach studium źródeł jakubowych. Opublikowane materiały z pewnością posłużą do rozwijania definicji teologicznych, dotyczących duchowości chrześcijańskiej opartej na koncepcji *Camino* oraz do badań hagiologicznych nad specyfiką i procesem dojrzewania osoby ludzkiej w wymiarze hagiijnym, czyli w świętości.

O. MAKSYM ADAM KOPIEC OFM

Cztery lata działalności Koła Naukowego Teologów-Ekumenistów (2016–2020) na Wydziale Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

Koło Naukowe Teologów-Ekumenistów Wydziału Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie działa przy Katedrze Teologii Fundamentalnej, Dogmatycznej i Moralnej (dawniej przy Katedrze Teologii Dogmatycznej i Fundamentalnej). Zainicjowanie działalności miało miejsce w roku akademickim 2016/2017. Formalnie koło zostało wpisane do uczelnianego Rejestru Studenckich Kół Naukowych UWM pod nr. 324.

Koło powstało z inicjatywy studentów Wydziału Teologii, z ich pasji poszukiwania prawdy i zainteresowania zagadnieniami ekumenicznymi. Myślą przewodnią członków Koła są słowa Benedykta XVI: *Dziś potrzeba bardziej przekonującego zaangażowania kościelnego na rzecz nowej ewangelizacji, aby na nowo odkryć radość w wierze i odnaleźć entuzjazm w przekazywaniu wiary* (Benedykt XVI, *Porta fidei*, n. 7).

Celem Koła jest rozbudzanie refleksji naukowej oraz zainteresowania tematyką teologii i ekumenizmu wśród studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Podejmujemy wysiłek namysłu teologicznego nad ponownym odkryciem treści wiary wyznawanej, celebrowanej, przeżywanej i przemodlonej oraz samym jej aktem w kontekście wyzwań współczesności, przede wszystkim ekumenicznych.

Członkowie Koła podejmują wspólną i indywidualną pracę badawczą, np. analizę źródeł teologicznych i ekumenicznych, tekstów wybitnych teologów i ekumenistów, często jest to analiza krytyczna wybranych koncepcji teologicznych i ekumenicznych, co skłania do poszukiwania odpowiedzi na współczesne pytania teologiczne i ekumeniczne.

Koło organizuje cykliczne ogólnopolskie sympozjum naukowe – Forum Studenckie. Pierwsze Forum Studenckie, pod hasłem *XXV-lecie Archidiecezji i Metropolii Warmińskiej*, odbyło się 22 marca 2017 r. Wzięło w nim udział 16 studentów i doktorantów z sześciu różnych ośrodków naukowych w Polsce. Podczas II Forum, które odbyło się 10 kwietnia 2018 r., podjęto temat: *Warmia i Mazury miejscem dialogu religijnego i kulturowego*. W rozważaniach i dyskusji nawiązywano do setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości oraz 775. rocznicy powstania diecezji warmińskiej. W tym spotkaniu wzięło udział 18 osób. Natomiast III Forum Studenckie odbyło się 26 kwietnia 2019 r. pod hasłem *Uniwersytet – służba prawdzie. XX lat UWM w Olsztynie*. Wystąpieniem uczestników (12 osób) towarzyszyło kilkudziesięciu słuchaczy, którzy łączyli się z nami także za pomocą komunikatorów internetowych. IV Forum Studenckie odbyło się 3 grudnia 2019 r. pod hasłem *Ikona: historia, język, teologia*. Jedenastu prelegentów z sześciu ośrodków naukowych zaprezentowało swoje dociekania na wiodący temat IV Forum. Korzystaliśmy również z łączności internetowej. Po raz pierwszy wprowadziliśmy tzw. wykład wprowadzający uznanego specjalisty z danej dziedziny, aby usystematyzować i ukierunkować pracę studentów i doktorantów. Mimo zapowiedzi medialnych i podjętych działań reklamowych liczba wszystkich uczestników każdego Forum Studenckiego wahała się od 30 do 60 osób. W związku z tym w następnych latach postanowiliśmy zintensyfikować promocję naszego wydarzenia.

We współpracy z Delegatem Arcybiskupa Metropolity Warmińskiego ds. ekumenizmu i dialogu religijnego oraz Mazurskim Oddziałem Polskiej

Rady Ekumenicznej Koła współorganizuje każdego roku Modlitwę o Jedność Chrześcijan w archidiecezji warmińskiej. Podczas spotkań ekumenicznych członkowie Koła zdobywają kompetencje nieodzowne w przyszłej pracy zawodowej, a ponadto popularyzują naukę i promują Wydział Teologii UWM.

Członkowie Koła biorą czynny udział w sympoziach, seminariach, panelach dyskusyjnych ogólnopolskich i międzynarodowych (m.in. każdego roku w Tygodniu Eklezjologicznym KUL). Przez kolejne trzy lata (2017–2020) członkowie Koła byli organizatorami panelu teologicznego i nauk o rodzinie w ramach Międzynarodowego Seminarium Kół Naukowych w Olsztynie – *Koła naukowe – szkołą twórczego działania*.

W roku akademickim 2016/2017 i 2017/2018 prezesem Koła był Szymon Wawrzyńczak, zastępcą prezesa – Grzegorz Antczak, skarbnikiem – Daniel Jaśkiewicz. W roku akademickim 2018/2019 prezesem był Karol Gawryś, zastępcą prezesa – Piotr Olszewski, skarbnikiem – Jan Fieducik. W roku akademickim 2019/2020 ponownie wybrano na prezesa Karola Gawryś, jego zastępcą został Piotr Olszewski, a skarbnikiem pozostał Jan Fieducik. Od początku opiekunem Koła jest ks. dr hab. Paweł Rabczyński, prof. UWM.

Strona internetowa Koła <<http://www.uwm.edu.pl/wt/knte>>. Adres poczty elektronicznej: knte.olsztyn@gmail.com.

KS. PAWEŁ RABCZYŃSKI

XX Dni Interdyscyplinarne pt. *W trosce o wychowanie: rodzina, szkoła, Kościół, Policja. W 40-tą rocznicę ogłoszenia adhortacji apostołskiej „Catechesi tradendae” św. Jana Pawła II, 22–23 października 2019 r., Wydział Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*

Pracownicy i doktoranci Katedry Teologii Pastoralnej i Katechetyki w Wydziale Teologii UWM w Olsztynie zorganizowali 22–23 października 2019 r. ogólnopolską konferencję naukową *W trosce o wychowanie: rodzina, szkoła, Kościół, Policja. W 40-tą rocznicę ogłoszenia adhortacji apostołskiej „Catechesi tradendae” św. Jana Pawła II*. Komitet organizacyjny Konferencji utworzyli: ks. dr hab. Sławomir Ropiak, prof. UWM (przewodniczący), prof. dr hab. Anna Zellma, ks. prof. dr hab. Ryszard Hajduk CSSR, ks. dr Adam Bielinowicz, ks. dr Wojśław Czupryński, ks. dr Hubert Tryk, mgr lic. Helena Kuczyńska, mgr lic. Jarosław Michalczuk i mgr lic. Zofia Szon.

Patronat naukowy nad konferencją objęli profesorowie z sześciu ośrodków naukowych w Polsce: ks. prof. dr hab. Radosław Chałupniak (Opole), ks. prof. dr hab. Marian Machinek (Olsztyn), ks. prof. dr hab. Kazimierz Misiaszek

UKSW (Warszawa), ks. prof. dr hab. Jan Szpet UAM (Poznań), ks. prof. dr hab. Edward Wiszowaty WSPol (Szczytno), ks. dr hab. Andrzej Kiciński, prof. KUL (Lublin), ks. dr hab. Jerzy Kostorz, prof. UO (Opole), dr hab. Katarzyna Parzych-Blakiewicz, prof. UWM (Olsztyn), ks. dr hab. Paweł Mąkosza, prof. KUL (Lublin), ks. dr hab. Marek Żmudziński, prof. UWM (Olsztyn).

Konferencja miała charakter otwarty i była kontynuacją interdyscyplinarnych dni naukowych w Wydziale Teologii UWM, podejmujących aktualne wyzwania cywilizacyjne.

22 października 2019 r. ks. dr hab. S. Ropiak, prof. UWM dokonał otwarcia konferencji (w zastępstwie ks. dr hab. M. Żmudzińskiego, prof. UWM, dziekana Wydziału Teologii UWM w Olsztynie). Przewodniczący przywitał przybyłych na konferencję prelegentów, uczestników i gości. We wprowadzeniu krótko przypomniał genezę, chronologię i główne idee Dni Interdyscyplinarnych, organizowanych na Wydziale Teologii UWM oraz nakreślił historyczny i aktualny kontekst spuścizny pontyfikatu św. Jana Pawła II, odwołując się do jego adhortacji apostołskiej *Catechesi tradendae*.

Pierwszą sesję poranną w roli moderatora poprowadziła prof. zw. dr hab. Anna Zellma. W tym cyklu referatów wystąpiło czterech prelegentów. Ks. dr hab. Karol Jasiński (WT UWM w Olsztynie) w wystąpieniu *Personalizm jako zasada wychowania* podjął się wyjaśnienia pojęć związanych ze zróżnicowanym zjawiskiem personalizmu, jednocześnie wskazując na chrześcijańską specyfikę tego kierunku. Ks. prof. dr hab. Wojciech Cichosz (WT UMK w Toruniu) w referacie *Ponowoczesna rekonfiguracja nauki i koncepcji wychowania* przybliżył uczestnikom konferencji teoretyczne uwarunkowania ponowoczesności i wpływające z tego konsekwencje wychowawcze. Ks. dr Wojśław Czupryński (WT UWM w Olsztynie), nawiązując do wystąpienia poprzedniego prelegenta, przedstawił w swoim referacie, zatytułowanym *Przygotowanie do małżeństwa wobec współczesnych wyzwań kulturowych*, złożoność procesu przygotowania do życia w rodzinie epoki postmodernistycznej, podatnej na różne ideologie. Dr Małgorzata Dagieli (WNS UWM w Olsztynie) w wystąpieniu *Śladami znaczeń – dziecko i dorosły w przestrzeni języka* przeniósł słuchaczy w świat semantyki i uwrażliwił na konsekwencje wpływające z werbalnej komunikacji lub jej braku.

Po przerwie na kawę i po rozmowach w kularach odbyła się druga sesja, której moderatorem był ks. prof. zw. dr hab. Edward Wiszowaty. Cykl wygłoszonych referatów zdominowany został przez katechetyków. Ks. dr hab. Dariusz Kurzydło (UKSW w Warszawie) zastanawiał się nad problemem, który ujął w temacie wystąpienia: *Jaka katecheza dla młodzieży? Nowe wyzwania – stare problemy*. Prof. dr hab. Anna Zellma (WT UWM w Olsztynie) w referacie *Jak wychowywać dziś? Rodzic, nauczyciel, katecheta wobec wyzwań współczesności*

wskazała na wyzwania w zakresie celów, treści, form i metod wychowania, z którymi obecnie mierzą się wszyscy uczestnicy w procesie budowania osobowości i wychowania dziecka. Ks. dr Radosław Mazur (WT USz) w wystąpieniu *Wychowanie młodzieży do wiary w domu i szkole* scharakteryzował odmiennosc tych środowisk oraz wskazał na wspólne płaszczyzny, które należy uwzględnić w procesie wychowawczym. Ks. dr Adam Bielinowicz (WT UWM w Olsztynie) przybliżył ogrom wysiłku wychowawczego, podejmowanego przez katechetów na przykładzie Kościoła lokalnego, podkreślając w swoim wystąpieniu *Zaangażowanie katechetów świeckich w katechezę parafialną na terenie archidiecezji warmińskiej w świetle dokumentu „Catechesi tradendae”*.

Drugi dzień konferencji – 23 października 2019 r. – rozpoczęto Mszą św. pod przewodnictwem ks. dr. hab. S. Ropiaka, prof. UWM, odprawioną w kaplicy WT UWM w intencji uczestników XX Dni Interdyscyplinarnych (ze szczególnym uwzględnieniem osoby ks. prof. dr. hab. Radosława Chałupniaka).

Pierwszej sesji przewodniczył ks. dr A. Bielinowicz. Ks. dr hab. Roman Buchta (WT UŚ w Katowicach) wystąpił z referatem *Kształtowanie postaw proekologicznych jako zadania duszpastersko-katechetyczne*. Ks. prof. zw. dr hab. Ryszard Hajduk (WT UWM w Olsztynie) w referacie *Współczesna rodzina (katolicka) pierwszym środowiskiem formacji chrześcijańskiej?* zajął się problematyką duszpasterską związaną z zanikiem życia religijnego w rodzinach. Dr hab. Agata Tyburska, prof. WSPoL (WSPoL w Szczytnie) w wystąpieniu *Oddziaływanie mediów masowych na budowany system wartości i zachowanie dzieci i młodzieży* wskazała na szerokie spektrum oddziaływania na młodzież Internetu i innych środków medialnych. Mgr Aleksandra Szczesiul (WNS UG) w referacie *Refleksje dotyczące wychowania uczniów z niepełnosprawnością ruchową* przypomniała uczestnikom konferencji o potrzebach osób niepełnosprawnych i integracji ich z całym społeczeństwem.

Dyskusja nad treścią referatów toczyła się podczas przerwy w konferencji.

Sesji drugiej przewodniczył moderator ks. prof. zw. dr hab. Ryszard Hajduk CSsR. Jako pierwszy wystąpił ks. dr hab. S. Ropiak, prof. UWM (WT UWM w Olsztynie) z referatem *Wychowanie w Kościele przez liturgię z perspektywy „Catechesi tradendae”*. Z papieskiego dokumentu o charakterze katechetycznym wydobył elementy liturgiczne. Ks. mgr Adrian Mantykiewicz (WT UWM w Olsztynie) w wystąpieniu *Formacja młodzieży męskiej we wspólnocie służby liturgicznej archidiecezji warmińskiej w roku szkolnym 2018/2019*, na podstawie analizy kościelnych dokumentów, podkreślał konieczność zachowania męskiego charakteru posług związanych ze służbą ołtarza. Ks. mgr lic. Łukasz Kowalski (WT UWM w Olsztynie) zajął się kwestią, którą ujął w następująco sformułowanym temacie: *Formacja muzyków kościelnych. Fenomen warsztatów liturgiczno-muzycznych na Warmii po roku 2004*. Referat ubogacił ciekawą

prezentacją muzyczną. Ks. dr Hubert Tryk (WT UWM w Olsztynie) w wystąpieniu *Wychowanie do miłosierdzia a szkolne koła Caritas* podzielił się spostrzeżeniami dotyczącymi praktycznego wymiaru funkcjonowania wolontariatu.

Po dyskusji na poruszone przez prelegentów tematy ks. dr hab. S. Ropiak, prof. UWM podsumował konferencję, dziękując wszystkim za zaangażowanie w ukazywanie złożoności procesu wychowania dzieci i młodzieży. Konferencja nie przyniosła jednak ostatecznych, gotowych odpowiedzi i prostych rozwiązań, dotyczących wychowania młodego pokolenia oraz roli i zadań stojących przed takimi instytucjami, jak rodzina, szkoła, Kościół i Policja. Niemniej podjęte tematy z pewnością przyczyniły się do pogłębienia oglądu analizowanych kwestii.

Niewątpliwie XX Dni Interdyscyplinarne stworzyły płaszczyznę integracji różnych środowisk naukowych, zajmujących się problematyką wychowawczą i w tym znaczeniu, cel konferencji został osiągnięty. Wynikami swych badań wymieniali się zatroskani pedagodzy, filozofowie, teolodzy, katecheci, socjologzy i filolodzy. Poruszono kwestie wychowania z różnych perspektyw, począwszy od założeń filozoficznych, przez praktyczne propozycje modeli wychowania dzieci, wspierania młodzieży w ich coraz bardziej odpowiedzialnym samowychowaniu i przygotowywaniu do małżeństwa, po zatroskanie o niepełnosprawnych i potrzebujących, a także działania prewencyjne. W wielu referatach przewijały się wciąż aktualne i inspirujące myśli św. Jana Pawła II.

W dyskusji i podsumowaniu przeważała atmosfera umiarkowanego optymizmu, że proces wychowania dzieci i młodzieży jest otwarty i wciąż wymaga podejmowania nowych wyzwań, które nadchodzą wraz z przemianami kulturowo-społecznymi.

Obrady zamknęła prof. dr hab. Anna Zellma, kierownik Katedry Teologii Pastoralnej i Katechetyki. Dziękując wszystkim osobom, które wzięły udział w konferencji oraz przyczyniły się do powstania i przeprowadzenia XX Dni Interdyscyplinarnych, wyraziła nadzieję na równie owocne przyszłe XXI spotkanie.

KS. SŁAWOMIR ROPIAK

